

Justus Christoph Schomer

**Theses Anti-Socinianae Consensu Vener. Facultat. Theolog. in Univ. Rostoch.
Publicis Disputationibus Propositae**

Rostochii: Richelius, 1687

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn736212388>

Druck Freier Zugang

RU theol. 1687

Schomerus, Just. Christ./6

RESPONDENTES ET OPPOSITORES
Luis vicibus crunt
M. JOHANNES RICHIE, Lubecensis.
M. JOHANNES VALENTINUS
93

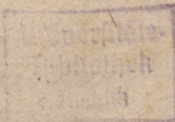
THESES
ANTI-SOCINIANÆ

Consensu
Vener. Facultat. Theolog.
in Univ. Rostoch.
PUBLICIS DISPUTATIONIBUS
PROPOSITÆ

⁴
JUSTO CHRISTOPHORO
SCHOMERO, S. Th. D. & P. P.

C. D. A. & Dioec. Mekl. Sup.

ROSTOCHII, Typis JACOBI RICHELII, Sen. Typ.
ANNO M. DC. LXXII.

1682

RESPONDENTES ET OPPONENTES

luis vicibus erunt

M. JOHANNES REICHE, *Lubecensis.*

M. JOHANNES VALENTINUS

Großgebour / Rostochiensis.

JOACHIMUS LINDEMANN,

Rostochiensis.

STEPHANUS FRIES, *Rostochiensis.*

JOHANNES BUSCH, *Lunenburgensis.*

MICHAEL VERMEHREN, *Lubecensis.*

ALBERTUS ELMERS, *Leoburgo-Saxo.*

JOHANNES ELMERS, *Leogurgo-Saxo.*

JOHANNES WENDEKERUS,

Rostochiensis.

JOACHIMUS OTTO, *Berlinensis Marchico.*

JOHANNES MATTHÆUS POLE-

MANN, Lunenburgensis.

FRANCISCUS BALEMANN *Lubecensis.*

L. I. De S. Scripturâ.

DISPUTATIO I.

I.

Auctoritas S. Scripturæ certam & indubitatam fidem facere debet, ut sufficiens sit.

II. Multorum incredulitas sufficienti ejus certitudini non obstat.

III. Auctoritas N. T. nobis Christianis non major est, quàm V. Testamenti.

IV. Etsi multa occurrunt in S. literis, de quibus ex solis rationis principiis judicare possumus, non tamen omnia sunt talia.

V. Prudentiæ est, axiomata Philosophica non pro regulâ fidei obtrudere, sed ad eam corrigere.

VI. λογική λατρεία non dicitur quòd rationi conformis sit, sed quòd mente ipsâ & ratione fiat.

VII. Etsi contradictoria non sunt vera, non ea tamen statim contradictoria sunt, quæ ita nobis videntur.

VIII. Nec judicium nostrum naturale de rei impossibilitate sufficit ad Scripturam S. per inusitatos tro-
postorquendam.

A

IX,

- IX. Myſteria ſupra rationem' aſcendere, non idem eſt in noſtris & Socinianorum ſcholis.
- X. Qui nullam agnoſcunt ſcripturæ mentem niſi axiomatibus Philoſophicis congruam, non poſſunt dicere, ſe ad rationis iudicium non confugere, ubi de Scripturæ mente conſtat.
- XI. Nulla eſt affectatio ambiguitatis in verbis Chriſti.
- XII. Ex figuratis & parabolicis phraſibus dogma fidei adſtrui poſſe, non eſt ſimpliciter negandum.
- XIII. Perſpicuitas S. Scripturæ non obſtat, quò minùs ad eam rectè & ſalutariter intelligendam illuminatio Spiritùs S. requiratur.
- XIV. Nec obſtat perſpicuitati neceſſitas conſequentiarum etiam in probandis articulis fidei neceſſariis.
- XV. Textus ſacer non ita corruptus eſt, ut verſiones fontibus præferendæ ſint.

L II. De Deo.

DISPUTATIO II.

- I. Teſtimonium exiſtentis alicujus Deitatis omnium hominum animis naturaliter inſitum eſt.
- II. Etiam illi, qui Deum verbis & factis abnegant, naturalem ejus notitiam habent.
- III. Nulla gens eſt, quam ſenſum omnem aut ſuſpicionem Deitatis abiectiſſe docere queas.
- IV. Gentes quæ ſibi iſiſis lex eſſe & legem corde inſcriptam habere dicuntur ab Apoſtolo, ineptiſſimè explicantur de credentibus.
- V. Ex ſolâ etiam hujus mundi machinâ, qui probè animum advertit, cognoſcere poſteſt, exiſtentiam Dei.

VI.

- VI. Coeli, dum celebrant opus Dei, se esse opus Dei enarrant.
- VII. Dubitatio quorundam Philosophorum de creatione mundi, non arguit agnitionem creatoris esse naturaliter incertam aut nullam.
- VIII. Etiam quod fide cognoscitur, naturaliter notum esse potest.
- IX. Deus non est nomen tantum potestatis suam naturam multis commune.
- X. Ii, qui naturam Dei non sunt, *μὴ θεός*, tantum aut *κατὰ θεόν* tales dicuntur.
- XI. Verus Deus tamen qui absolutè dicitur, non est improprie talis.
- XII. Articulus voci *θεός* additus vel inde omissus non facit certum discrimen inter verum & nuncupativum Deum.
- XIII. Nec ut vox illa subjecti vel prædicati rationem induit, probam diversæ illius significationis notam præbet.
- XIV. Nomen Jehovah nudè positum nec arcae, nec urbi nec iudicibus, nec ulli rei creatæ datur.
- XV. Angelus, cui hoc nomen datur, unus tantum est non ex communi ordine angelorum æstimandus.
- XVI. Idem nomen etiam cum terminum complexum vel vocem compositam ingrediens res creatas denominat, reveram tamen est & manet uni vero Deo proprium.
- XVII. Deus ipsam essentiam suam infinitam ubique præsens est, nec descensus vel ascensus ejus infert motum localem.
- XVIII. Et si æternitatem perpetui instantis animo satis
- A J
- con-

concipere non possumus, intelligimus tamen,
quòd Deum temporis successioni obnoxium fa-
cere, summæ ejus immutabilitati haud conve-
niat.

- XIX. Alienum etiam est à Majestate Dei, ut credamus
vulgaribus S. Scripturæ phrasibus illi affectuum
alterationem internam proprio sensu tribui.)
XX. Non poenituit Deum unquam sui ipsius facti, neq;
cum perderet diluvio homines, quos crearat.

DISPUTATIO III.

- XXI. Derogat perfectioni divinæ, qvi eum rerum futu-
rarum contingentium infallibilem præscienti-
am habere negat.
XXII. Prædictiones Dei sunt certissimæ, non tantum ve-
rissimiles.
XXIII. Futura contingentia reverâ sunt futura, & quan-
tum ad rem ipsam determinatæ veritatis.
XXIV. Præscientia contingentium non tollit huma-
nam libertatem.
XXV. Nec præscientia Dei providentiam ejus ullate-
nus labefactat, sed potius confirmat.
XXVI. Cognitio Dei judicialis non est experimentalis,
quâ discat, quæ antea ignoraverit.
XXVII. Rei futuræ aut non-fururæ nulla spes, quæ pro-
babilis persuasionis est, in Deum cadit.
XXVIII. Misericordia, seu clementia, vera & naturalis
Dei proprietas est.
XXIX. Misericordia Dei naturalis & peccatorum puni-
tio se invicem non tollunt.
XXX. Datur in Deo justitia naturalis, quæ pro peccatis
admissis poenas exigit.

XXXI.

- XXXI. *Justitia illa Dei naturalis non omnem, sed eam tantum, quæ citra satisfactionem fit, tollit peccatorum remissionem.*
- XXXII. *Exactio pœnarum majore fundamento nititur, quàm exactio debiti.*
- XXXIII. *Exactio illa pœnarum etiam cum furori Dei adscribitur, justitiæ ejus accepta fertur.*
- XXXIV. *Parcere reis non dicitur justitiæ effectus esse nisi cum parcendo præstatur promissum.*
- XXXV. *Aggratiandi seu remittendi pœnas nemo hominum absolutam à Deo potestatem habet.*
- XXXVI. *Nec justitia nec misericordia naturalis Deum libertate suâ in exigendis pœnis exuunt.*
- XXXVII. *Deus ita sanctus est, ut nullâ ratione quæquam ad pravas actiones incitet aut compellat.*
- XXXVIII. *Cultus & adoratio Deo, competunt ex ipsâ naturæ præstantiâ.*
- XXXIX. *A cultu adorationis debito ad naturam divinam valet argumentatio.*
- XL. *Absurdum est aliquem, qui naturam divinam non habeat, Deo æqualem aut ab eo independentem esse.*

L. III. De S. Trinitate.

DISPUTATIO IV.

- I. *Nomina & phrasæ pluralis numeri de Deo in Sacris occurrentes arguunt divinarum personarum pluralitatem.*
- II. *Pluralitatis phrasin à sanctis Dei viris ad imitationem polytheismi gentilibus adhibitam esse, per quàm absurde dicitur, III.*

- III. Deum de se loqui per communicationem cum rebus creatis nullâ ratione verisimile est.
- IV. Non majus adscribimus jus verbo plurali quàm singulari, cum ex illo pluralitatem personarum divinarum deducimus.
- V. Cæcitas judæorum argumentum illud pluralitatis non evertit.
- VI. Particula exclusiva pluralitatem vocis, cui adjicitur, ad unam singularem personam non adstringit.
- VII. Unitas Dei non obstat personarum divinarum pluralitati.
- VIII. Habet Deus Filium sibi naturalem & ὁμοῦσιον, cuius respectu Pater est.
- IX. De solo Patre prædicata Deitas non excludit veram & naturalem Deitatem Filii.
- X. Particula exclusiva sive subjecto sive prædicato addita non semper simpliciter exclusiva est.
- XI. Limitata exclusio à populari sermone non aliena est, nec per se errorem audienti creat.
- XII. Error audientium circa sensum exclusivum non infert propositionis secundum se obscuritatem.
- XIII. Limites cujusque exclusionis à scopo loquentis, circumstantiis & naturâ rei agnoscendi sunt.
- XIV. Ad unum Deum Diis nuncupatis contradistinguendum non opus est enumeratione divinarum personarum.
- XV. Etiam Filius est & vocatur verus Deus, nec prædicatum illud 1 Joh. 5, 20. ad Patrem refertur.
- XVI. Nulla ratio est, quare putemus Filium non vocari
θεοῦ ἑνός.
- XVII.

XVII. *Æterna generatio non implicat.*

XVIII. *Generari, procedere, mitti, prædicata sunt, quæ in personam divinam cadere possunt.*

XIX. *Missio inferioritatem naturæ aut dignitatis per se non infert.*

DISPUTATIO V.

XX. *Habet Deus etiam Spiritum S. qui vera persona est, non nuda proprietas.*

XXI. *Spiritus S. specie columbinâ visus quondam ad jordanem descendit,*

XXII. *Species illa columbina, ut omnis species visibilis citra visiones propheticas in libero aëre assumpta, arguit certum *ὁ Πνεῦμα ἅγιον*.*

XXIII. *Forma parastaticè assumpta non repugnat naturæ divinæ.*

XXIV. *Descensus in formâ assumptâ satis distinguit descendentem Spiritum à Patre.*

XXV. *Non tamen probat ille descensus diversitatem essentiali.*

XXVI. *Spiritus S. omnipotens, omniprensens, æternus est, etsi distincta à Patre persona.*

XXVII. *Etsi & Filius & Spiritus uterque Dei est, tamen etiam Deus.*

XXVIII. *Non aliter Deo quàm Spiritui S. mentitus esse dicitur Ananias, Act. 5. nec mutatio casûs immutat significationem verbi.*

XXIX. *Comparatio in verbis Petri posterioribus, quæ est inter homines & Deum, non patitur ut Spiritui S. tantùm minùs principaliter mentitum esse Ananiam putemus.*

XXX. *Scrutinium profundorum Dei, quod Spiritui S. tribui-*

B

tribui-

tribuitur, non arguit ejus ignorantiam aut scientiam imperfectam.

XXXI. Scrutinium illud Sp. S. non potest metonymicè explicari, quòd faciat ut nos *τὰ βάρη τῶ ἁγίου* scrutemur.

XXXII. Honor & adoratio religiosa rectè etiam Spiritui S. defertur.

XXXIII. Virtus Dei etiam persona rectè vocatur.

XXXIV. Donari, effundi, pignus, sigillum, arrham esse & id quo baptizamur, prædicata sunt, quæ etiam de personis dicuntur, aut dici possunt.

XXXV. Dividitur & distribuitur Sp. S. metonymicè ratione effectuum, quod de personis dicere non est insolens.

DISPUTATIO VI.

XXXVI. Dictum johannis de tribus testibus genuinum est, non ab Hieronymo vel quovis alio Ariariorum hoste infartum.

XXXVII. Dicto illo ablato malè textus cohæret, addito optimè cohæret.

XXXVIII. Ratio certa est, quare inter testes johanneos non Filius sed *ὁ υἱος* nominetur.

XXXIX. Ratio certa est, quare Spiritus bis nominetur ad utrumque constituendum ternarium.

XL. Longè major est unitas testium cœlestium quàm terrestrium.

XLI. Non periclitatur Deitas Spiritus S. in eo quòd sæpius nomen ejus reticeatur cum Pater & Filius nominantur.

XLII. Singulare & communicabile esse non involvit contradictionem, XLIII,

- XLIII. Communicatâ essentiâ non communicatur aut confunditur statim ipsa personalitas.
- XLIV. Multiplicatis personis divinis non multiplicatur Deitas, nec æqvè tres Dii sunt ac tres personæ, & si quælibet persona Deus.
- XLV. Ne æqvè dicamus tres Deos ac tres Elohim, sufficit S. Scripturæ auctoritas, unde aliam hujus quàm illius vocis vim esse colligimus.
- XLVI. Luditur ambiguitate, cum *Deus unus* & *Pater* dicitur & *Trinitas*, unde quatuor terminis vel distributionis vitio laborant omnes syllogismi ex ejusmodi propositionibus ad S. Trinitatis mysterium evertendum conflati.
- XLVII. Idem ambiguitatis lusus est, si tota essentia Dei & Pater & Trinitas dicatur.
- XLVIII. Nec tutò dicitur, quot personæ sunt, tot esse substantias vel res.
- XLIX. Difficultas, quæ circa distinctionem essentiæ divinæ à tropis hyperxeos occurrit, non major est illâ, quæ ipsas Philosophicas distinctiones premit circa res in naturâ obvias.

L. IV. De Creatione & Angelis.

DISPUTATIO VII.

- I. Creationem cœli & terræ quæ à Mose describitur, ex nihilo factam esse credimus.
- II. Absurdum est materiam Deo facere coæternam.
- III. Creatio mundi talis character veræ Deitatis est, ut pro Deo haberi non debeat, cui hoc prædicatum non competit.
- IV. Etiam Filio Dei & Spiritui S. creatio mundi rectè adscribitur,

- V. Omnia quæ à Filio esse dicuntur, sunt simpliciter omnes res creatæ, nec restringendæ sunt ad genus humanum aut reparationem gratiæ illi factam.
- VI. Secula, quæ per Filium facta esse dicuntur, non possunt explicari de seculis tantum futuris.
- VII. Particula *per* seu *dià* non est nota tantum causæ instrumentalis, sed & principalis.
- VIII. Nec prædicatum patitur, nec ordo creationis à Mose descriptus, ut Spiritum aquis incubantem de vento explicemus.
- IX. Angelos sibi Deus in opere creationis non adjunxit socios, ut cum illis deliberaret, *Faciamus* &c.
- X. Angelos ante conditum mundum & hexæmeron Mosaicum creatos esse, non dicitur S. Scripturæ conformiter.
- XI. Angelos non olim magis, quam nunc, divino honore atq; adoratione prosequi fas fuit.
- XII. De certo loco supra expansionem stelliferam posito, qui peculiare Dei & angelorum domicilium sit, temeraria est definitio.

L. V. De Imagine Dei.

DISPUTATIO VIII.

- I. Primum hominem ad imaginem Dei conditum esse, ex S. literis novimus, ad imaginem angelorum, non item.
- II. *ἰαγγελία*, quæ vel in primo homine fuit, vel in cælis nobis futura est, non infert angelorum in homine imaginem.
- III. Psalmus octavus de statu primi hominis non loquitur.

IV.

- IV. Imago Dei in primo homine non alia nec imperfectior fuit, quàm ea ad quam revocamur.
- V. Homo secundum Deum creatus est homo ad imaginem Dei creatus.
- VI. Homo in iustitiâ & sanctitate creatus est justus & sanctus creatus.
- VII. Homo primus non poterat dici valde bonus, nisi habitualiter justus & sapiens fuisset.
- VIII. Ut imago Dei consistat in concreatâ iustitiâ non requiritur peccandi impossibilitas.
- IX. Iustitia Adami voluntaria & originalis subordinata sunt non pugnantia.
- X. Rebellionem appetitûs contra rationem in Adamo naturalem fuisse, ex delicto comestionis non apparet.
- XI. Etiam citra mandatum positivum de arbore Adamus peccandi occasionem habuit.
- XII. Ante delictum tamen illud comestionis vetitæ eundem contra conscientiam nil admisisse certum est.
- XIII. Quæ Adamus de conjuge suâ dixit in statu integro non sunt talia, quæ quivis stupidus scire potuisset.
- XIV. Impositio nominum animalibus facta, si maximè non nisi sensualem differentiam respexit, insignitamen in homine ingenii argumentum est.
- XV. Si nomina animalibus omnibus tam sapienter fure data, quàm mulieri post lapsum, utiqve plura quàm sensualem differentiam respexerunt.
- XVI. Adamus antequam peccabat, optimè novit se meri posse & debere ex peccato.

XVII. Eundem vim arboris vitæ ignorasse ante peccatum non liquet, nec si ignorasset, decessisset inde aliquid laudi sapientiæ.

XVIII. Nec obstat sapientiæ ignoratio experimentalis boni & mali.

XIX. Non ipsam nuditatem suam ignorabat Adamus ante lapsum sed nuditatis ignominiam nullam viderat.

L. VI. De Peccato Originis.

DISPUTATIO IX.

- I. Unicus peccandi actus perfectam rectitudinem Adami, & positam in eâ imaginem Dei, perdere penitus potuit, & actu perdidit.
- II. Peccante Adamo virtualiter omnes ejus posterii peccarunt.
- III. Proles nondum existens in parente suo tanquam in radice perire vel damnum pati potest.
- IV. Existentia prolis virtualis in suis parentibus physicè vera est, non moralis tantùm scheseos.
- V. Non omnes actiones parentum sunt merè personales.
- VI. Pronitatem ad peccandum in omnibus hominibus naturalem esse constat, quæ etsi habitualibus majorum vel proximorum parentum vitiis aucta, à primo tamen peccato Adæ orta est.
- VII. Peccatum Adami non derivatur in posteros ut peccandi exemplum.
- VIII. Non sola pœna peccati mors æterna, sed ipsa quoque culpa in posteros Adæ transiit, ita ut omnes nascantur peccato originali obnoxii.

- IX. Culpa originalis, utpote immediatè fluens ex primo peccato, non debebat exprimi inter eas poenas, quas Deus positivo decreto inflixit.
- X. Socinianorū, non nostra sententia incurrit in id, quod Deus se facturum negat, ut stupidos dentes gerant qui omphacem non comederunt.
- XI. Non tamen simpliciter injustum est, ut filii delicta parentum portent etiam merè personalia.
- XII. Ad culpam constituendam non requiritur propria voluntas ejus qui in culpā futurus est.
- XIII. Peccatum originale & in iis est, qui illud non intelligunt, nec inter dextram ac sinistram distinguere norunt.
- XIV. Modestia infantilis in exemplum adultis proposita non arguit plenam à peccatis immunitatem.
- XV. Innocens in foro humano & respectu supplicii civilis non statim innocens est in foro divino.
- XVI. Etiam cum sanctitate ecclesiasticā peccatum originis consistere potest.
- XVII. Conceptio Davidis non magis quàm cujusvis alius peccato inquinata fuit.
- XVIII. Nec patiuntur verba illa Davidis sensum hyperbolicæ exaggerationis.
- XX. Non eadem vis phraseos est, quæ de conceptione & statu in utero materno simpliciter, & quæ de eodem, ut termino à quo loquitur.
- XXI. Rectè tamen è testimonio divino de malitiâ cogitationum inde ab infantia hominis colligitur peccatum originale.
- XXII. Non eadem causa adducitur immissi diluvij & decreti divini de parcendo, Gen. 6. & 8. licet utro-

- trobiqve oratio Dei assertiva sit, non permis-
siva.
- XXIII. Concupiscentia pravi simplex & naturalis, etsi
illi non assentiaris, veri nominis peccatum est.
- XXIV. Intelligentia carnis non est in homine ante pec-
catum.

DISPUTATIO X.

- XXV. Mors non intravit in mundum nisi in pœnam
peccati Adamitici.
- XXVI. In Adamo mori non est ad exemplum Adami
mori.
- XXVII. Non omne quod à renatis sublatum non est, in
statu integritatis locum habuit.
- XXVIII. Origo Adami ex pulvere per se causa mortis
vel mortalitatis non est, neceo nomine à Deo
objicitur.
- XXIX. Nec proposita in Paradiso arbor vitæ, nec gene-
ratione propagandum genus, nec animalis &
terrena conditio cœlesti opposita docent ho-
minem ita conditum fuisse ut ipsi etiam cibo &
potu utenti naturaliter mors immineret.
- XXX. Naturalem conditionem homini cessisse in pœ-
nam, exemplo serpentis aut spinarum agri do-
ceri nequit.
- XXXI. Accidentia externa aëris aut vis ingruentis, ho-
mini nunc timenda, in primo statu timenda non
erant.
- XXXII. Variat pro conditione peccantium peccati pœna,
unde licet angelorum non fuit, hominum
tamen pœna est mortalitas.

L. VII.

L. VII. De Libero Arbitrio.

- I. Imago sanctitatis Dei lapsu Adæ amissa est, utut propter illam homicidium prohibitum esse legamus.
- II. Nemo est hodie qui naturaliter seriam voluntatem habeat præstandi ea quæ Deus jubet.
- III. Neque viribus merè naturalibus mysteria Dei in sacris literis exposita salubriter intelligere aut rectè de iis judicare apti sumus.
- IV. Cœcitas hominis animalis in spiritualibus non est cœcitas tantùm affectata hominis malitiosi.
- V. Pro stultitiâ possumus habere etiam quæ non rectè percepimus.
- VI. Nemo etiam est qui solâ spe promissorum & metu pœnarum adjunctus voluntatem Dei præstare possit.
- VII. Neque adeo in homine sibi relicto vera animi probitas locum habet.
- VIII. Libertas abstinendi à repugnantia malitiosâ non infert libertatem eliciendâ veræ probitatis.
- IX. Neque adhortatio divina ad probitatem docet nostras ad eam obtinendam naturales vires.
- X. Nil absurditamen tentat Deus cum exigit ab homine quod is præstare nequit.
- XI. Non æquè facilis est homini conversio ad Deum ac fuit ab illo averfio.
- XII. Operari salutem suam cum timore & tremore, eorum est qui jam regeneriti sunt, non qui primum convertuntur.
- XIII. Doctrina hæc de servo Arbitrio non repellit hominem à conatu aut amore virtutis, multò minùs desperatis eum vitiis immergit.

C

L. VIII.

L. VIII. De Personâ Christi

DISPUTATIO XI.

- I. Christum Davidis filium non tantum legalem, sed utiqve naturalem fuisse, ex ejus prolapsâ revêrâ ortum, vaticinia & testimonia Scripturæ S. comprobant.
- II. Deum in conceptione Christi adjecisse id quod ex parte viri ad producendam prolem requiritur, impurum commentum est.
- III. Ortus ex majoribus cum limitatione ad carnem de Christo prædicatus docet eum non nudum hominem esse.
- IV. Idem ratione alterius naturæ jam tum extitit, antequam ratione humanæ naturæ in utero B. Virginis conceptus est.
- V. Existentiâ ejusdem ante-Abrahamitica non nisi ineptâ explicatione ad tempus carnis vel exaltationis Christi retrahitur.
- VI. Gloriam non tantum Dei Patris sed & Christi in illustri apparitione vidit Esaias.
- VII. Gloriam Christus apud Patrem actu habuit antequam jacta mundi fundamenta, non prædestinatione tantum.
- VIII. Egressiones à diebus seculi apud Micham non significant antiquitatem stirpis regiæ, sed æternitatem antemundanam.
- IX. Ipsa appellatio *Filii Dei* Christo in S. literis frequentissimè data divinam ejus naturam atqve ineffabilem generationem arguit.
- X. Sanctificatio & missio ejus aut conceptio ex Spiritu S. fundamentum suppeditant quidem propositionem

sitionis personalis, quòd Filius hominis sit Filius Dei, non autem propositionis formalis, quæ ipsam generationis à Patre aut filiationis rationem exponat.

XI. Multò minùs resuscitatio à mortuis aut exaltatio resuscitati filiationis ejus causa est, sed signum tantùm & testimonium.

XII. *Λόγος*, character & *ἀπαύγασμα* Patris, nomina & prædicata Christi sunt, quæ non ad propheticum officium, sed divinam ejus naturam & originem referuntur.

XIII. Incarnatio Filii Dei non est leve commentum, sed tremendum fidei mysterium ex Scripturâ s. haustum.

XIV. Scopus tamen historiæ Evangelicæ & concionum Apostolicarum ad Judeos non patitur, ut ubique hujus mysterii aqvè vel diserta vel prolixa enarratio expectetur, aut hoc argumento rei veritas in dubium vocetur.

XV. Ex factâ incarnatione ejus necessitas concludi debet, non ex minùs intellectâ vanis ingeniis necessitate ipsa incarnatio oppugnari.

XVI. Per incarnationem illam divinæ naturæ nulla intrinseca immutatio accidere potuit, neque personalitas ejus per naturarum unionem perire.

XVII. Non meretur nomen sanæ rationis, quæ propter impossibilem sibi visam essentiæ & subsistentiæ separationem aut duarum formarum substantialium in uno supposito combinationem hoc mysterium negare audet.

XVIII. Nihilo magis audiendi sunt, qui ex canone, quòd disparata de se invicem prædicari nequeant, pugnare satagunt.

XIX. Actiones & effectus animæ Christi vel humanæ ejus naturæ proprii, non arguunt illius peculiarem & à divinâ naturâ separatam subsistentiam ac personalitatem.

DISPUTATIO XII.

XX. Descensus Christi de cœlo, exitus à Patre & adventus in mundum eandem ejus $\pi\epsilon\sigma\upsilon\ \pi\alpha\rho\epsilon\iota\sigma\upsilon$ & incarnationem expressè docent.

XXI. Raptus vel ascensus Christi hominis in cœlum ante inchoatum ejus ministerium, desperatæ causæ miserum commentum est.

XXII. Nec typus Christi in Mose observatus, nec factum Pauli requirunt ut talem Christi in cœlum abreptionem statuamus.

XXIII. Revelari omnino disertis verbis debuisset illa abreptio, si facta esset nemine vidente, quippe quæ ex verbis Christi de ipsius inde descensu nullâ ratione intelligi poterat.

XXIV. Filius hominis eodem tempore, quo cum Nicodemò loquebatur, erat etiam in cœlis.

XXV. Secundum aliam aliamque naturam Christus $\epsilon\gamma\omega\chi\alpha\varsigma$ divinas in tempore datas accepit, & easdem jam ante habuit.

XXVI. De toto negari potest, quòd secundum præcipuam tamen partem vel naturam verum est.

XXVII. Christus bonitatis titulum à se non amovit, nec juvenem de dato sibi divinitatis prædicato

cato redarguit, sed ad confessionem veritatis illum adigere voluit.

XXVIII. Idem in horto Gethsemane voluntatem suam voluntati Patris submitit, non opposuit.

XXIX. Doctrinam, voluntatem, gloriam, quam Christus habet aut quærit, negat quidem suam esse in sensu exclusivo, non verò simpliciter & in sensu conjunctivo.

XXX. Relatio illa doctrinæ, operum, gloriæque ad Patrem, originem arguit, Deitatis naturam non inficiatur.

XXXI. Prædicata, quæ 2. Tim. 3, 16. occurrunt, non arguunt vocem Θεός ibi esse ὑποβολιμαῖον, sed contrarium potius.

XXXII. Per Θεόν ibidem Filius, non Pater, intelligi debet.

XXXIII. Mediatore ab humanâ naturâ denominato divina natura nullatenus excluditur,

DISPUTATIO XIII.

XXXIV. Alio respectu Christus servus Patris, alio ejusdem Filius dicitur.

XXXV. Forma Dei non est sola illa potestas aut gloria miraculorum, quæ in Christo ante passionem observata est.

XXXVI. Potestas & gloria illa miraculorum Christi cum exinanitione ejus simpliciter non pugnat.

XXXVII. Non ergo passionis demum tempore exinanitio cœpit.

XXXVIII. Neque in solâ neglectione terreni dominantis eadem poni debet,

- XXXIX. Exinanitionis fuit, quòd Christus non nisi orando se angelorum subsidia impetraturum esse spondet,
- XL. Jam ante resurrectionem à mortuis Christus verâ, non solâ designatione Rex fuit.
- XLI. Potestatis in homines, Angelos, diabolos, mortem, post resurrectionem acceptio, ejus præviam voluntariam exinanitionem, non juris defectum docet.
- XLII. Etiam potestatem largiendi Spiritum S. Christus ante resurrectionem habuit.
- XLIII. Actualis missio Apostolorum aut effusio Spiritus S. non infert determinatum tempus acceptæ summæ potestatis.
- XLIV. Christus morte suâ regnum diabolorum destruens, imperium in eos exercuit, non meritorie demum acquisivit.
- XLV. Neque subjectus morti fuit naturaliter, sed sponte eam subiit.
- XLVI. Neque etiam morte extinctus est, aut Filius Dei esse desit.
- XLVII. Eundem suâ ipsius virtute à mortuis resurrexisse, dictis S. Scripturæ non obscuris docemur, quæ non possunt merè passivè exponi quòd aliunde ipse exitatus vel excitandus fuerit.
- XLVIII. Multò minùs est, *vivificare animas suas*, quod de fidelibus dicitur, quàm *resumere animam & corpus mortuum denuo erigere*, quod Christus sibi attribuit.
- XLIX. Christus dicitur vitam in se ipso habere, non respectu

specu tantum remissionis peccatorum, sed
respecu suscitationis mortuorum.

- L. Resuscitatio Christi adscripta Patri & ab eodem ex-
petita, virtutem illam Christi non magis exclu-
dit, quam aliorum eius operum ad Patrem rela-
tio,
LI. Virtus illa sui resuscitatrix in Christo nec gloriam
Patri, nec solatium futurae resurrectionis nobis
eripit, quippe utramque potius stabiliens,

DISPUTATIO XIV.

- LII. Immortale, gloriosum atque spirituale corpus fuit,
quod Christus sepulchro extulit.
LIII. Gloriosum resurgentis corpus minore splendore
apparuisse, quam quondam in monte Tabor,
absurdum non est.
LIV. Comestio, bibitio, cicatricumque retentio in
corpore Christi, dispensationis non necessitatis
fuit, nec ad naturalia alia illorum actuum no-
tarumve consecutiva trahi debet.
LV. Christum ante effusionem Spiritus S. glorificatum
non esse, nusquam dicitur.
LVI. Ascendens in caelos, corpus quo resurrexit non
reliquit, vel alio essentialiter diverso commuta-
vit, sed carnem & sanguinem etiamnum in coe-
lis habet.
LVII. Christus Adamo non opponitur ratione materiae
ex qua, sed dignitatis personalis.
LVIII. Non magis Christus in caelis merus spiritus est,
quam Adamus in terris mera anima fuit.
LIX. Supervacaneum non est quaerere, sed impium in
dubium vocare, an Christus in caelum sublatus
idem numero sit qui fuit in terris. LX.

- LX. Ascensio Christi in caelos non infert plenam ejus & essentialem à terra absentiam.
- LXI. Praesentia Christi gratiosa apud fideles essentialem nec excludit nec ad illos solos restringit.
- LXII. Invocatio adorationi religiosae includitur, nec minus quam illa respectu Christi ullo tempore necessaria dici potest.
- LXIII. Invocationem Christi ad res tantum ecclesiae ab illo petendas non limitamus.
- LXIV. Christus eodem individuo actu cum Deo Patre adoratus eodem etiam honore adoratur.
- LXV. Praeceptum tamen de solo Deo adorando non alias limitationes patitur post ascensionem Christi quam ante eam.
- LXVI. Sociniani dum eum adorant, quem naturam Deum esse negant, suo pte judicio sunt idololatrae.
- LXVII. Regnum Christi ad dextram Patris erecti aeternum & absque fine est, nec per particulam donec ad certum terminum limitatur.
- LXVIII. Administratio regni per Filium vel Patrem cumulativa est non privativa, adeoque nec traditio ejus abdicatio est.
- LXIX. Nec ut Pater sit omnia in omnibus requiritur abdicatio regni in Christo.
- LXX. Non etiam fideles in thronum suum ita collocat Christus, ut suam eos potestate eximat.
- LXXI. Neque minus hodie Christus, quam post finem seculi Patri subjectus est.

L. IX. De Satisfactione Christi.

DISPUTATIO XV.

- I. Officium Christi sacerdotale non ratione tantum sed re ipsam à regio differt. II.

- II. Officium sacerdotale est, quâ Deo quid præstatur
hominum nomine, non hominibus Dei nomine.
- III. Non metaphoricè & analogicè, sed propriè omnino
Christus noster sacerdos est.
- IV. Nec tantum ab officio prophetico, quo salutis vi-
am annunciavit, aut regio, quo vitam æternam
actu largitur, Christus Salvator noster dicitur.
- V. Non tunc demum cum in cœlos ascenderet Christus,
Pontificatus ejus cœpit.
- VI. *In terris non persistere si Pontifex esse velis, non signifi-
cat in terrâ Pontificem non esse.*
- VII. Sacrificatio Christi perinde ut victimarum V. T. ex-
tra sanctuarium facta est, nec solâ præsentatione
ejus in cœlis definitur.
- VIII. Mors Christi in arâ crucis ipsum sacrificium non e-
jus tantum præparatio fuit.
- IX. Mors Christi non tam pacificis & voluntariis quàm
expiatoriis sacrificiis V. T. responder.
- X. Expiatio peccatorum nostrorum facta morte Chri-
sti, meritoria est non testimonialis.
- XI. Non eodem sensu Christus & Paulus pro ecclesiâ
passi sunt.
- XII. Christus ἀντίλογον factus se ipsum nostro loco pu-
endum substituit.
- XIII. Peccata ἀνεύχαι dicitur Christus, quòd reatum
& pœnam eorum luerit.
- XIX. Ad pœnam sponte subeundam sufficit delicti alie-
ni imputatio.
- XV. Non eadem libertas hominum est in substituendo
reo, quæ Dei, aut pœnâ capitis vicariâ sube-
undâ, quæ Christi fuit.
- XXVI.

- XVI.** Promissio Dei ne filius pro patre (aut socius pro socio) puniatur, non obstat luitioni peccatorum nostrorum sponte à Christo susceptæ.
- XVII.** Falsò dicitur satisfactionis Christi nec rem nec nomen in S. literis extare.
- XVIII.** Deo ipsi Domino pretium redemptionis nostræ datum esse dicimus, non diabolo lictori, aut gehennæ carceri.
- XIX.** Christus certâ ratione sibi ipsi obligatus pariterq; & offensus & mediator esse potuit.
- XX.** Nec major tamen Christi quàm Patris erga nos amor ex satisfactione & mediatione illâ elucet.
- XXI.** Dilexit quidem Deus genus humanum antequam morte filii placatus esset, sed amore generali non speciali & efficaci.
- XXII.** Ad remissionem reo faciendam non requiritur, ut iudex sibi & justitiæ nullâ ratione satisfieri nolit.
- XXIII.** Non æquè publica injuriarum condonatio, quam facit iudex, gratuita esse debet, ac privata.
- XXIV.** Nil majus tamen Deus à nobis requirit circa condonationem injuriarum, quàm ipse nobis præstat.
- XXV.** Etsi dispar ratio est ejus qui æs & qui vitam debet, tamen & illi quandoque verè remittitur ubi creditori satisfit.
- XXVI.** Non tantùm V. T. sed omnino nullius temporis peccatis remissio obtineri potuit sine sanguinis effusione.

DISPUTATIO XVI.

- XXVII.** Valor satisfactionis Christi retro quoque ad exordium usq; mundi se extendit, **XXVIII,**

- XXVIII. Sanguis victimarum V. T. etiam virtute sanguinis Christi peccata expiavit.
- XXIX. Sic & hircus emissarius realiter ex veritate typica expiatorius fuit.
- XXX. Expiationes non tantum peccatorum ignorantia, sed & voluntariorum factae sunt sacrificiis V. T.
- XXXI. Quod merus homo nullam poenae datione poterat, ut pro peccatis satisfaceret, Christus tamen potuit, cujus passio ad ipsam ejus divinam naturam redundavit, ut non illa, sed humana passa sit.
- XXXII. Mors Christi itaque id omne complectitur intensivè, quod omnes omnium hominum cruciatibus complexi essent extensivè, extensione tam longitudinis quam latitudinis.
- XXXIII. Sic & aeternitatem poenae compensavit patientis Christi dignitas, & robur sustinendi sensum perfectum irae divinae.
- XXXIV. Imò ut Christus satisfaceret omnino requirebatur ne in aeternum poenas daret.
- XXXV. Neque ex conditione nascendi Christus legi fuit subjectus, sed illam omnem pro nobis implevit.
- XXXVI. Obedientia Christi vicaria à maledictione legis nos non licentiae carnis, sed sibi justitiaeque studio redimens, non potest ejus sectandae stimulum vel obligationem justam nobis abstulisse.
- XXXVII. Satisfactione aliunde acceptam non liberantur statim ipso jure omnes indifferenter rei, sed oportet ut *λόγω* agnoscant.
- XXXVIII. Non ergo in valore satisfactionis, sed fide & applica-

- plicatione peccantium culpa est, quod multi
pereant.
- XXXIX. Sic pro ingratitude etiam & apostasia satis-
factum est, dummodo ad beneficium illud ve-
râ fide revertatur ingratus apostata.
- XL. Afflictiones positivo Dei decreto peccatum insecu-
tæ non debebant cessare propter satisfactio-
nem Christi.
- XLI. Imputatio facit ut satisfecisse, non ut pro aliis satis-
fecisse, videamur.
- XLII. Exemplum imitationis in passione Christi gene-
rale non speciale nos habere Petrus asserit.
- XLIII. Resurrectio Christi innocentis non posset absq[ue]
satisfactione exemplum esse resurrectionis nô-
stræ nocentium.
- XLIV. Filii iræ, qui Eph. 2. dicuntur propinqui facti,
non tantum cum iudæis, sed & cum Deo ipso
dicuntur in gratiam rediisse.
- XLV. Et nos Deo, & Deus nobis reconciliatus est pari
utrinq[ue] sensu.
- XLVI. In voce *vite* 1. Thess. 5, 10. finis mortis Christi
primarius, at 2. Cor. 5, 15. secundarius indicatur.
- XLVII. Intercessio Christi pro nobis in cœlo vera & pro-
pria est, nec tantum de curâ nostri ex potestate
susceptâ explicari debet.
- XLVIII. Christus non negat absolutè se Deum pro nobis
oraturum esse, sed exclusivè ad preces nostras,

L. X. De Lege & Evangelio.

DISPUTATIO XVII.

I. Lex Christi non est lege Mosaicâ perfectior, nec nova
nec præstantiora præcepta habet.

II. Novum

- II. Novum fœdus non est fœdus operum vel legale.
- III. Impletio legis, quam Christus præstitit, non est ejus auctio.
- IV. Dicitum antiquis, cui se Christus opponit, non est dicitum legis Mosaicæ.
- V. Christus non revelavit novum aut inauditum antea modum colendi Deum.
- VI. Oratio & preces ad Deum satis apertè in V. T. præceptæ sunt.
- VII. Invocatio Christi vel invocatio Dei in nomine Christi non sunt novi modi cultûs divini primò præcepto additi.
- VIII. Præceptum de cavendis idolothytis non est Novo Testamento proprium.
- IX. Juramenta temeraria etiam in V. T. fuere prohibita.
- X. Non intensior præscribitur nobis erga proximum charitas, quam olim in lege Mosis præscripta erat.
- XI. Dilectio proximi, quam lex Mosis imperabat, non restringebatur ad Israëlitam.
- XII. Nunquam lex Mosis docuit inimicum odio habendum esse, sed diligendum potius præcepit, perinde ut Christus.
- XIII. Officium & moderamen potestatis maritalis, paternæ, herilis & politicæ, non minùs in V. quam in N. T. inculcata extant.
- XIV. Nec minùs iram, contumeliam & vindictam privatam in V. T. damnatam legimus.
- XV. Neque ut percutienti dextram sinistram præbeamus, novum Christi additamentum est.

D ;

XVI. Et-

- XVI. Etiam concupiscentia uxoris alienæ adulterium cordis est secundum Mosis legem.
 XVII. Turpiloquia quoque & scurrilitas non magis in N. quàm in V. T. prohibita fuerunt,
 XVIII. Jejunia & abstinencia à comestationibus nullum & ipsa agnoscunt augmentum.
 XIX. Uxoris aliã quàm adulterii causã facta dimissio, permissa quidem in V. T. fuit, non tamen probata, nedum imperata,
 XX. Polygamia simultanea, quicquid sit de exemplis patriarcharum & Regum Israëlitarum, etiam in lege Mosis prohibita legitur.
 XXI. Nuptiæ cum infidelibus in N. T. nec simpliciter nec fortius quàm in V. T. interdiciuntur.
 XXII. Nubere in Domino non est nubere Christiano,
 XXIII. Divitiarum in pauperes erogatio pariter eandem utrobique agnoscit legis necessitatem.
 XXIV. Nec interdictum mendaciorum nunc arctius est, quàm olim fuit,
 XXV. Etiam primi motus concupiscentiæ in utroque testamento æquè prohibiti sunt.
 XXVI. Sic quoque abnegatio sui & tolerantia crucis in lege V. T. locum habuere.
 XXVII. Præceptum de imitatione Christi non peculiare aut novum præceptum morale, sed omnium complexio est.
 XXVIII. Institutio Sacramentorum N. T. non est legalis, nec adeo legem Mosis perficit.

DISPUTATIO XVIII,

 XXIX. Falsò dicitur Deum ante Christum natum exhibuisse se tantum ut Deum, non ut Patrem.
XXX, De-

- XXX. Deus vitam æternam etiam fidelibus promisit.
- XXXI. Non pravæ Judæorum opinioni, sed certæ veritatis agnitioni adscribit Christus, quod vitam æternam in Scripturis S. quærent.
- XXXII. Nec sperare nec adipisci poterant homines vitam æternam nisi promissam.
- XXXIII. Salus primùm à Christo prædicata dicitur, non ad excludendum tempus præteritum, sed sequens colligendum.
- XXXIV. Gratia per Christum obtigit, quòd per ipsum parta, non quòd primitus per ipsum revelata sit.
- XXXV. Manifestatio gratiæ in adventu Christi facta est, non simpliciter nova, sed illustrior, tum exhibitione ejus, qui gratiæ fundamentum est, tum publico per omnes gentes præconio.
- XXXVI. Christus Salomonem & Jonam superat dignitate personæ potiùs, quam prædicationis.
- XXXVII. Promissionem quam non acceperere veteres, metonymicè intelligere oportet pro ejus complemento.
- XXXVIII. Nondum manifestatâ viâ ad sancta, sanctorum tamen illorum & ipsius viæ promissio facta erat.
- XX XIX. Fides venisse dicitur tempore Christi non simpliciter, sed solitariè in oppositione ad jugum legale annexum.
- XL. Jugum legis tutorium & pædagogicum non impedivit fidem de hereditate promissâ.
- XLI. Spiritum S. qui datus fuit in V. T. petentibus, promissum tamen ibi non esse, dictu absurdum est.
- XLII. Etiam lex Mosaica promisit vitam æternam sui observatoribus.

XLIII, Atta-

XLIII. Attamen qui servantur tam in V. quàm in N. T. non servantur ex lege sed ex Evangelio.

XLIV. Etsi autem promissio spiritualis per legem obtineri non potuit, non tamen Deus dici potest minus dedisse sui cultoribus quam promissit.

XLV. Modo igitur promittendi meliores sunt N. T. promissiones, quòd legales conditiones adjectas non habeant, non verò rebus promissis.

L. XI. De Prædestinatione & Gratiâ,

DISPUTATIO XIX.

- I. Electio hominũ ad salutem cum prædestinatione synonyma est, & ante conditum mundum facta.
- II. Prædestinatio non consistit intra generale propositum, sed ad individua porrigitur.
- III. Electio divina à studio, diligentia aut virtutibus liberi arbitrii non dependet.
- IV. Bona opera sunt notæ electorum, non electionis causa.
- V. Electio ad salutem non est duplex nec mutabilis.
- VI. Nemo eorum perire potest, quos Deus ad salutem prædestinavit, etsi impossibilitas illa non absoluta est, sed hypothetica.
- VII. Cautio Pauli ne fiat reprobus, non tollit infallibilem electionem Dei.
- VIII. Conversio hominis, tota Dei non nostrum opus est.
- XI. Convertere hominem nunquam significat eum ex calamitatibus eripere.
- X. Ad fidem generandam non exterius tantum proposita, sed intus operante Spiritus S. gratiâ opus est.

XI. Non

- XI. Non convertitur invitus, qui absq; prævio naturalis voluntatis desiderio convertitur.
- XII. Spiritus Sanctus datur etiam irrogenitis & non peccentibus, ut renascantur & petere discant.
- XIII. Gratia divina non tantum per verbum sed & per Sacramenta in nobis operosa est.

L. XII. De Justificatione.

- I. Justificatio fidei non est in N. T. demum aperta propositum beneficium.
- II. Vera & plena remissio peccatorum non ad alterum demum seculum differtur, sed realiter nunc nobis obtingit.
- III. Imò nulla est remissio peccatorum in futuro seculo expectanda.
- IV. Non per imitationem sed per imputationem justitiæ Christi justificamur.
- V. Justificatio nostra fide fit tanquam medio $\lambda\eta\pi\omega\lambda\iota\kappa\omega\varsigma$, non propter fidem tanquam causam impulsivam.
- VI. Fides imputata ad justitiam non est justitia imperfecta habita pro perfecta.
- VII. Opera omnia etiam imperfecta à justificatione excluduntur, ne ejus dicantur causa sine quâ non.
- VIII. Etsi non ad veritatem satisfactionis Christi, ad utilitatem tamen & effectum ejus fides requiritur.

L. XIII. De Pœnitentiâ.

DISPUTATIO XX.

- I. Pœnitentiæ non forma sed fructus est nova obedientia.
- II. Non minus in primâ conversione, quam in relapsorum

- rum pœnitentiã requiritur pristinorum peccatorum seria abdicatio.
- III.** Etiam qui post agnitam veritatem in habitualia peccata prolapsus est, veniam consequi potest, & actu consequitur, si de peccatis iis doleat & seriò convertatur.
- IV.** Pœnitentia anteaactæ vitæ etiam in extremis, ubi fructuum bonorum tempus nullum suppetit, salutaris est ex vi N. T.
- V.** Non ergo veniæ locus præciditur facinorosis, qui per carnificem è medio tolluntur.
- VI.** Promissio Dei apud Ezechielem de peccatore in gratiam recipiendo non ad unam gentem aut ætatem, sed omnes omnino homines, nec ad leviora tantum sed maximè ad graviora peccata pertinet.
- VII.** Promissio Johannea 1. ep. 2, i. non ad novitios & infirmos, qui peccati habitum nondum excusserunt, sed ad fideles promiscuè omnes pertinet.
- VIII.** Christus nos remittere jubens ut Pater remittit, utique quid pater faciat docet.
- IX.** Nulla tamen potest expectari peccati in Sp. S. nominatim suscepta pœnitentia, aut Dei ad eam efficacissima operatio, ideoq; omnis spes gratiæ tali peccatori præclusa est.
- X.** Confessio auricularis etsi nec ad pœnitentiam nec ad veniam apud Deum consequendam necessaria est, ut tamen in ecclesiâ nostrâ obtinet, laudabile institutum est.
- L. XIV. De Fide & Bonis Operibus.**
- I.** Fides veterum essentialiter non differt à fide Christianorum,
- II.** Nec

- II. Nec fides in Christum ante ejus exaltationem minùs
quàm post eam vel necessaria vel efficax fuit.
- III. Falsò dicitur objectum fidei justificantis esse res
tantùm futura.
- IV. Apostolus cum Abrahami fidem in Deum excita-
torem sobolem, aut nostram fidem in Deum
excitorem Jesu Christi commemorat, non
formale fidei objectum, sed motivam tantùm
ejus commemorat.
- V. Fides autem quâ salvamur, est fides meritum Christi
sibi applicans.
- VI. Non quæ partes religionis, eadem & fidei justifican-
tis sunt.
- VII. Combinatio frequens fidei & obedientiæ operum
non arguit utriusque identitatem.
- VIII. Non perfectis tantùm, sed omnibus operibus fi-
des adæquatè opponitur.
- IX. Bona opera itaque nec forma nec executio sed fru-
ctus fidei sunt.
- X. Fides vera etiam cadit in infantes, etiamsi probatio-
ne sui aut habitu Theologico destituantur.
- XI. Robur fidei in credentibus agnitum non extendit se
ad immunitatem à peccato.
- XII. Qui non possunt peccare, aut peccatum committe-
re sensu Johanneo, peccatum tamen habent &
sentiunt.
- XIII. Qui carnis infirmitate laborant, non tamen opera
carnis faciunt phrasi Biblicâ.
- XIV. Non ut natus ex carne mera caro est, ita natus ex
Spiritu merus Spiritus.
- XV. Perfectio servatæ legis & ἀμαρτία renatis adscripta
non absolutè talis est.

XVI. Debitum officii nostri non arguit ejus plenam possibilitatem in renatis.

XVII, Petitio tertia orationis dominicæ non innuit spem renatorum de plenâ voluntati divinæ obedientiâ in hac vitâ præstandâ.

L. XV. De Baptismo.

DISPUTATIO XXI.

- I. Baptismus Apostolorum divinitus mandatus atque institutus, non indifferens ceremonia est sponte ipsorum assumpta.
- II, Vox baptismi, ubicunq; simpliciter seu absq; addito occurrit, propriè intelligenda est de eo, qui apud apostolos obtinebat.
- III. Aqua cum spiritu conjuncta non significat aquam spiritualem seu metaphoricam.
- IV. Dato præcepto baptizandi, datur etiam obligatio baptismi suscipiendi.
- V. Comparatio inter baptismum aqueum Johannis & igneum seu flamineum Christi, subordinata est, non opposita.
- VI. Decrementum Johannis non infert decrementum baptismi, quem administravit.
- VII. Præceptum baptismi perpetuum est, etiam ad eos, qui in Christianismo nascuntur, pertinens.
- VIII. Apostolos aut primos discipulos Christi baptizatos non esse, saltem à Johanne, frustra sumitur.
- IX. Baptismus Johannis omnibus, non tantum iis, qui peccatis gravioribus se polluerant, propositus est.

X. Sive

- X. Sive autem Johannes Judæos tantum sive etiam gentes baptizavit, non evincitur inde ipsius baptismi Johannis & apostolorum diversitas.
- XI. Nec abrogatus Johannis nec mutatus apostolorum baptismus est post resurrectionem Christi.
- XII. Baptizati à Johanne ab Apostolis rebaptizandi non erant.
- XIII. Etiam infantium baptismum utilem & necessarium esse vel absque expresso exemplo ex S. literis colligimus.
- XIV. Fœdus Dei etiam ad infantes fidelium N. T. pertinet, cujus proinde obligationi illos rectè inaugurari circumcisio docet.
- XV. Prædicationis & baptismi dispar ratio est, ne qui ad illam percipiendam minùs idoneus est, ab hoc quoque arceatur.
- XVI. Non alio liqore quàm aquâ baptismus legitime valideque administratur.
- XVII. Etiam Johannes in nomen Christi baptizavit.
- XVIII. Baptismi Johannis non minor virtus fuit, quàm baptismi Apostolorum.
- XIX. Ea est baptismi efficacia, ut per illum regeneratio peccatorumque remissio nobis obtingat.
- XX. Multiplicatio mediorum salutis non est indigna Deo.
- XXI. Etsi in rebus externis quâ talibus regnum Dei non consistit, in baptismo tamen acquiritur.
- XXII. Baptisma salvans non arca Noachicæ sed aquæ diluvianæ antitypum facit Petrus, adeoque refectione carnalis sordium lotionis, aquam ipsam baptismalem non rejicit.

XXIII. Spiritum S. in baptismo non dari non evincit vel
historia vel cessatio visibilis ejus effusionis.

L. XVI. De Eucharistiâ,

DISPUTATIO XXII.

- I. Sacramenti appellatio Eucharistiæ facta nec supersti-
osa nec inepta est.
- II. Rectè etiam vocari potest Sacramentum Altaris.
- III. Τὸ ῥῆμα in verbis institutionis urgere nec inscitia
nec pertinaciæ est.
- IV. Verba institutionis non debent verti: *Hoc est cada-
ver meum.*
- V. Demonstrativum HOC ad id quod dabatur, non ad
actionem ipsam pertinet.
- VI. Corpus & sanguis Christi in Eucharistiâ realiter præ-
sentia, non toto cælo absentia sunt.
- VII. Judicium sensuum circa mysteria Dei non valet
negativè, nec inde corporis & sanguinis Christi
præsentiam negare licet.
- VIII. Corpus Christi nunc exangue esse, aut sanguinem
ejus computruisse, contra S. Scripturam dicitur.
- IX. Major & intimior est unio panis & corporis Christi,
quàm victimæ cum altari aut idolis.
- X. Panis vera communicatio corporis, non nudum ejus
communicationis signum est.
- XI. Nec mystici sed proprii Christi corporis est com-
municatio.
- XII. Comestio corporis Christi vera & salutaris non æ-
què latè patent.
- XIII. Abstemiis pro vino eucharistico aquam porrigere
tutum non est.

XIV. Agro-

- XIV. Aegrotis etiam extra publicum coetum eu charistia rectè datur.
- XV. Solennis seu repräsentativa panis fractio, & vini in calicem infusio nec ad integritatem nec ad essentiam hujus Sacramenti pertinent.
- XVI. Accubitus ad mensam ad rectum ejus usum non requiritur.
- XVII. Geniculatio, denudatio capitis & id genus alia externa reverentiæ disciplina sectanda potius est quàm immutanda.
- XVIII. Perceptione Eucharistiæ fides nostra etsi jam tum credentium confirmatur, promissionesque divinæ de remissione peccatorum obsignantur.
- XIX. Nec carnem suam prodesse, nec quod in os ingreditur sanctificare nos, Christus simpliciter negat.
- XX. Vis mortis Christi effectui eucharistico, aut celebratio commemorationi ejus non est opponenda.
- XXI. Indignè comedentes & bibentes non poenæ tantum temporalis sed & æternæ rei sunt.
- XXII. Indignorum condemnatio non infringit Sacramenti hujus virtutem.

L. XVII. De Ecclesiâ.

DISPUTATIO XXIII.

- I. Tenetur quisque fidei socios, quibuscum ad communia sacra conveniat, adeoque veram ecclesiam inquirere.
- II. Dantur veræ ecclesiæ notæ, pura Verbi divini prædicatio & sacramentorum recta administratio.
- III. Præ-

- III. Prædicatio veræ atqve sinceræ doctrinæ non est ecclesiæ forma interna.
- IV. Attamen & forma rei, ejusdem nota esse potest.
- V. Qui rectè credit, novit quidem, quænam sit vera ecclesia, in actu signato, nondum tamen, quænam illa sit, in actu exercito,
- VI. Non omnis neglectio disciplinæ ecclesiasticæ ecclesiam eo nomine reddit indignam.
- VII. Falsò ecclesiæ Lutheranæ accusantur, quòd processum disciplinæ ecclesiasticæ à Christo præscriptum nullatenus observent.
- VIII. Ecclesia universalis rectè dividitur in militantem & triumphantem,
- IX. Ecclesia Christo semper aliqua conservabitur ad finem usque mundi.
- X. Prædicatum de ecclesiâ, quòd portis inferorum succubitura non sit, non tam exuscitationem ejus à mortuis dicit, quàm eam intermorituram esse negat,
- XI. Perpetuam conservationem ecclesiæ absque vi humano arbitrio illatâ, aut religionis naturâ immutatâ promittere Deus potuit.
- XII. Universalis apostasia talis, unde omnis veræ ecclesiæ sublatio concludi debeat, nec prædicta est divinitus, nec experientiâ comprobata.
- XIII. Seduci tamen potest & ille, qui religionem Christianam semel in animum penitus admisit, naturamque ejus bene perspexit.
- XIV. Nulla ratio nullusque color est, ut Sociniani cum protestantibus omnibus, qui à Rom. ecclesiâ separati sunt, in unam societatem ecclesiasticam, quasi fundamento fidei ubique salvo, coire velint,

XV. Ut jure ab ecclesiâ excluduntur hæretici, ita nec in remp. Christianam admitti debent.

XVI. Mansuetudo erga heterodoxos nobis imperata non extendit se ad hæresum factores impune tolerandos.

L. XVIII. De Ministerio Ecclesiastico.

DISPUTATIO XXIV.

- I. Necessè est ut ministri ecclesiæ peculiari ratione ad officium suum vocentur.
- II. Appeti legitimè episcopatum qui dicit, arripi eum posse propriâ auctoritate negat.
- III. Vocatio charitatis in ecclesiâ plantandâ non extendi potest ad publicum docendi officium in ecclesiâ plantatâ.
- IV. Datur etiam divina missio seu vocatio, quæ mediâ tẽ per homines fit.
- V. Acquisitio aptitudinis ad episcopatum internæ non parit jus ejus capeffendi externum.
- VI. Ordinatio ministrorum ecclesiæ per impositionem manuum ut Apostolica ita & utilis ceremonia est.
- VII. Non ad miraculosa tantùm dona conferenda Apostoli manûs imposuerunt.
- VIII. Sacramentorum dispensatio ministerio verbi annexa est, nec citra necessitatem ab aliis publicè non vocatis usurpari debet.
- IX. Communis omnibus fidelibus Eucharistiæ finis participationis, non administrationis jus facit.
- X. Presbyter Sacramenta dispensans vice Dei fungitur.

E

XI.

XI. Remissio peccatorum efficax, non declarativa tantum Apostolis data est.

XII. Potestas clavium cum Apostolis in cœlum non resumta est, sed hodieqve in ecclesiâ agnosci debet.

L. XIX. De Magistratu Politico.

- I. Magistratum etiam talem, qui jus gladii exercet, Christiano gerere licet.
- II. Absqve jure ultimi supplicii inferendi respubl. consistere nequit.
- III. Ut homicida ultore gladio vicissim pereat, non prædictio Noacho nuda, sed lex est.
- IV. Interdictum Apostolis dominatum, & spiritualia Christianis arma asserta sensu composito accipere oportet.
- V. Pax & gratia Evangelii legis vel rigori vel terrori opposita, spiritualis & divina non politica est.
- VI. Patientia, charitas & fiducia Christianorum, non sunt virtutes omne jus vel armorum vel judiciorum implorandorum tollentes.
- VII. Bellum itaqve defensivum principi aut reip. Christianæ gerere licet.
- VIII. Ex concessione Johannis baptistæ, status militaris & sub regno Christi licentia rectè defenditur.
- IX. Centurionis fides à Christo laudata verè ea erat quæ filios Dei per Christum efficit.
- X. Jus armorum non pendet unicè ab expressâ terræ divinitus factâ assignatione.

XI. Re-

XI. Religio bello illato ex provinciâ tolli adeoque à summâ potestate armis defendi potest.

L. XX, De Novissimis.

DISPUTATIO XXV.

- I. Anima separata etiam post mortem hominis actu ipso, non potentiâ tantum aut decreto divino vivit.
- II. Immortalitas animæ intrinseca est, utut à Deo destrui possit.
- III. Spiritus ad Deum migrans non in ipsum tanquam in subjectum recipitur, sed per se subsistit.
- IV. Viventibus animabus rectè & ipsi sancti vivere vel existere dicuntur.
- V. Mortui dicuntur *non esse* respectu terrenæ conversationis, non simpliciter.
- VI. Animarum jam ante ultimum judicium & coronarum distributionem diversa est conditio.
- VII. Diversam hanc conditionem docet etiam historia de divite & Lazaro, utut parabolicè proposita.
- VIII. Votum desiderii efficacis in Paulo, ut apud Christum esset, non fuit rei desperatæ vel impossibilis.
- IX. Nec Paulus nec latro cum Christo in cruce pendens desideria sua in ultimum judicium rejecerunt.
- X. rò HODIE in responsione Christi ad latronem perperam transpositâ distinctione cum verbo *dicendi* conjungitur.
- XI. Manifestatio gloriæ cum ejusdem fruitione pari passu non ambulant.

- XII.** Consummatio in epistolâ ad Hebræos de sanctis affirmata beatitatem illorum ponit, negata non tollit.
- XIII.** Vita & gaudium beatarum animarum non aufert desiderium vel utilitatem resurrectionis.
- XIV.** Vita ac beatitudo animæ corporisque resurrectio in argumentatione Christi & Pauli se mutuò inferunt ex hypothesi Sadduceâ & Epicureâ, non ipsius rei identitate.
- XV.** Migratio animæ omnis ad Deum cum disparitate fati ipsarum satis probè consistit.
- XVI.** Spiritus in carcere quos vocat Petrus, non sunt superstites in corpore vel peccato constituti.
- XVII.** Nota temporis in verbis illis Petrinis in particulam similitudinis nullâ explicatione verti debet.
- XVIII.** Corpus hominis post mortem non redigitur in nihilum

DISPUTATIO XXVI.

- XIX.** Corpus quod resurrecturum est, substantiâ idem non diversum est ab eo quod moritur.
- XX.** Verba symboli de carnis resurrectione non sunt in ampliacione accipienda de eo quod caro fuit.
- XXI.** Destructio ventris & exclusio carnis & sanguinis à regno cœlorum, nec materiæ nec formæ essentialis immutationem in resurrectione inferunt.
- XXII.** Imago Adami cœlestis portanda est in ipsâ carne nostrâ.

XXIII.

- XXIII. Comparatio corporis mortui cum grano in terram projecto in tertio similitudinis non paritatis intelligi debet.
- XXIV. Carnis natura non obstat, quò minus spiritualibus qualitatibus in alterâ vitâ induatur.
- XXV. Habitaculum cœleste, quod expectamus, gloria cœlestis non novum aliud corpus est.
- XXVI. Absorptio & induitio etiam qualitarum sunt.
- XXVII. Etiam apud Anthropophagos quemque suo corpore resurgere, absurdum non est.
- XXVIII. In hypothesi Socinianâ idem homo qui mortuus est non resurgit, sed alius certat, alius coronatur.
- XXIX. Resurrectio universalis erit omnium, etiam impiorum, qui in injustitiâ mortui sunt.
- XXX. Surrectio multitudinis vel ad gloriam vel ad opprobrium apud Danielem non est metaphoricè explicanda.
- XXXI. Omnes apparituri coram tribunali Christi non sunt tantum Christiani, aut ii, qui ab ejus adventu vixerunt.
- XXXII. Sodomitarum & Ninivitarum futura contentio cum Judæis de judicio quondam particulari explicari nequit.
- XXXIII. Transfixores ipsius Christi non tantum membrorum ejus ipsum videbunt in novissimo die.
- XXXIV. Spes Paulo in resurrectione injustorum tantum per accidens posita est.
- XXXV. Mors secunda aut æternum damnatorum exitum non est eorum annihilatio.

XXXVI. Non à perpetuz destructionis effectu, sed ab extinctionis negatione ignis infernalis æternus appellatur.

XXXVII. Misericordia Dei iram abrumpentis, hujus non futuri seculi est.

XXXVIII. Æternitas poenæ non obstat justitiæ divinæ, sed eam potius commendat.

XXXIX. Æstimatio peccati ab infinitate Dei non reddit ea omnia æqualia.

XL. Vita & immortalitas ad perpetuos cruciatûs data beneficium non est, sed poena maxima.

XLI. Non esse poenæ vel præmii diversos gradûs in alterâ vitâ futuros, sententia est S. literis adversa.

XLII. Denarius vinitoribus in parabolâ datus non est vita æterna.

XLIII. Perfecta & maxima sunt beatorum præmia, non quòd iis nihil addi possit, sed quòd iis nihil addendum debeat.

Socinus epist. ad excell. Virum N. N.
f. 669.

Quid exacti iudicii in eiusmodi Philosophicis ac Theologicis expectari à me potest homine, qui nec Philosophiam unquam didicit, & ipsius Logicae artis nil nisi rudimenta quadam, idque valde serò degustavit? Nolo enim te ignorare, plerasque disputationes meas, quarum quaedam non sunt editae, scriptas à me fuisse, cum nondum dialecticae arti ullam operam dedissem.

Jerem. Felbingerus epist. ad Christ.

Necessarium esse videtur scire modum, quo Sociniani, qui latent inter nos, detegi & in lucem protrahi queant. Sunt enim versutia studiosissimi, & vitio sibi non vertunt, opiniones suas dissimulare, etiamsi maxime ad edendam suae fidei confessionem urgeantur.

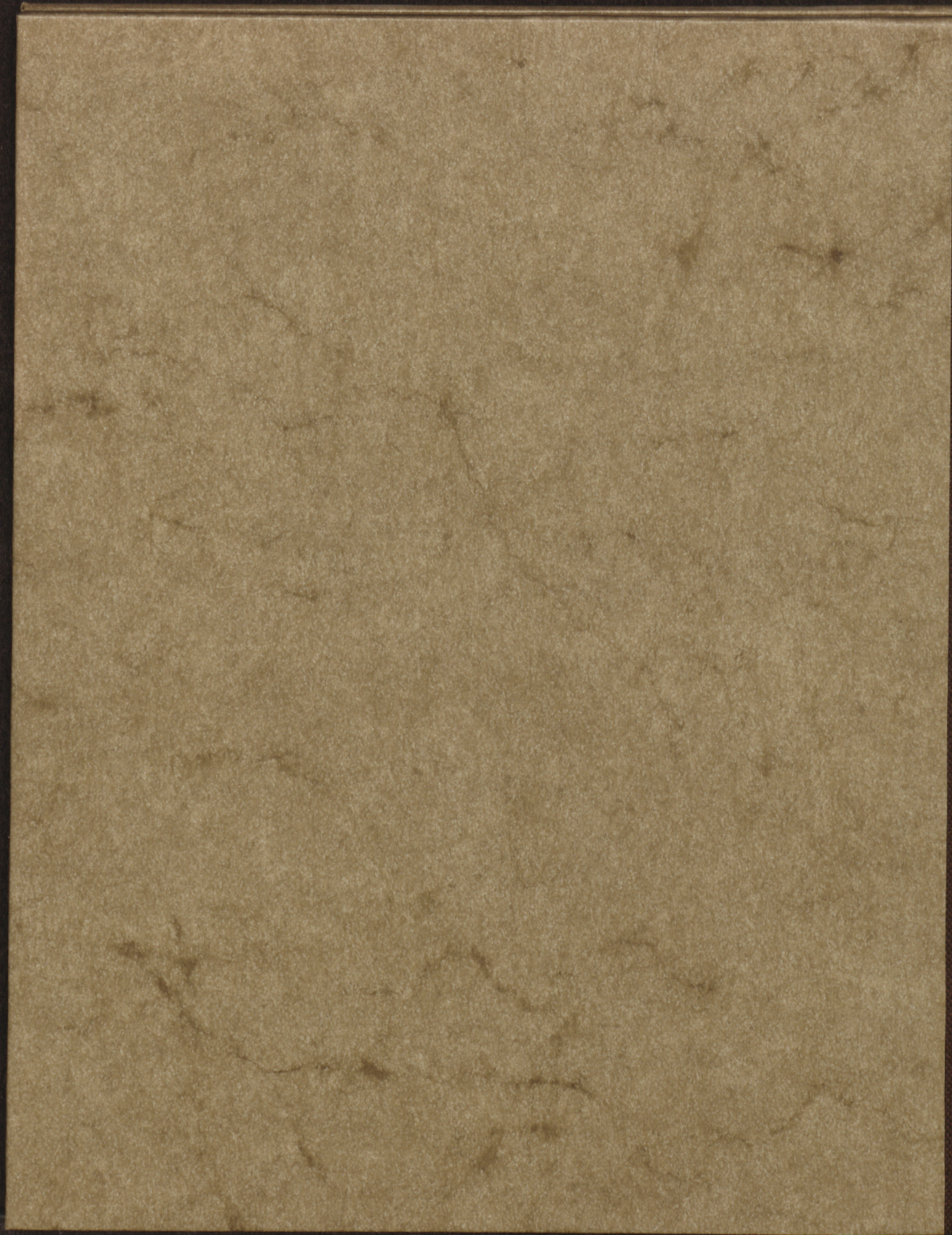
Socius epist. ad excell. Virum N. N.

A 660.

Quid enim iudicium est in christo...
et expectat a me post dominum, qui me respicit...
quia mecum habet, et ipse postea cum illi...
inimicitiam habet, idcirco...
locum se ignorare, per se...
quod non potest non...
cum non...
et...

Jerem. Eubingensis epist. ad Christ.

Non solum est...
per...
et...
non...
et...

XXIII. Comparatio corporis mortui cur
ram projecto in tertio similitu
ratis intelligi debet.

XXIV. Carnis natura non obstat, quò min
qualitatibus in alterâ vitâ induat

XXV. Habitaculum cœleste, quod expe
cœlestis non novum aliud corporu

XXVI. Absorptio & induitio etiam qual

XXVII. Etiam apud Anthropophagos qu
pore resurgere, absurdum non e

XXVIII. In hypothesi Socinianâ idem hor
us est non resurgit, sed alius cer
natur.

XXIX. Resurrectio universalis erit omn
piorum, qui in injustitiâ mortui

XXX. Surrectio multitudinis vel ad glo
probrium apud Danielem non e
explicanda.

XXXI. Omnes apparituri coram tribun
sunt tantum Christiani, aut ii,
ventu vixerunt.

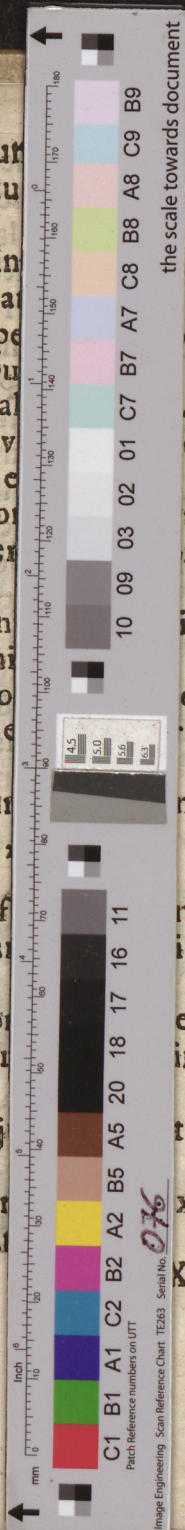
XXXII. Sodomitarum & Ninivitarum f
cum Judæis de judicio quondam
plicari nequit.

XXXIII. Transfixores ipsius Christi non
brorum ejus ipsum videbun
die.

XXXIV. Spes Paulo in resurrectione inj
per accidens posita est.

XXXV. Mors secunda aut æternum dan
um non est eorum annihilat

F 3

the scale towards document

er.
ri-
ous
ria
or,
tu-
ro-
im-
op-
rice
non
ad-
ntio
i ex-
em-
imo
tium
xiti-
XVI,